

Any XIV Múm. 500
ARTA 30 de Juny de 1930

DEU I PATRIA

PREUS

Artà i comarca, un any	4 ptes.
A fora	id 6
Extranger	id 10

«En efecto, el valenciano y el mallorquin son tan solo variedades de una lengua única de secular abolengo, cuyo nombre genérico y castizo no es otro que el de la lengua catalana.»

¿Que otro mejor y más oportuno comentario podíamos poner ahora al cuadro que acabamos de trazar, que el donostísimo que este mismo hecho sugirió a nuestro D Juan Valera? Bueno, dice, que se escriban tres lenguas literarias en la Península; portugués, castellano y catalán; pero si también se empeñan en que siga habiendo... mallorquín y valenciano, ¿porque no ha de haber lengua malagueña y lengua jerezana o cordobesa?.. Haya en la península tres idiomas literarios, pero no haya más ¡por los clavos de Cristo!»

Del discurs pronunciat quant el seu ingrés a la *Real Academia de la Lengua* pel Dr. Rubió i Lluch.

NOTES ZOOTÉCNQUES

EL PORC

El porc és un animal *artiodàctil* del gènere *sus* i espècie *scropha*. Dels noms que se li donen segons l'edat i condicions de vida no direm res ja que segurament per la seva gran vulgaritat, tots els lectors les sabran: Es exclusivament comestible, dona uns resultats considerables per ser l'animal que més valor dona a les substàncies que consumeix i s'alimenta amb poc gast perquè tot ho aprofita.

De les raçes d'aquest animal objecte del nostre estudi s'en fan dos grups, un anomenat de les raçes *Braquicéfales* i l'altre de les *Dolicocéfales* figurant dins el primer l'Assiàtica i la Cèltica i dins el segon la Ibèrica.

La raça Assiàtica (*Sus Asiaticus*) té com a caràcters específics el front ample i pla, té els supranassals amb una depressió de tal manera que el nas queda dirigit cap amunt; les orelles curtes, estretes i ben dretes; la coua enrevoltillada; les cames curtes i quant esta gras el ventre l'hi pega enterra. És molt rústic i molt voraç i la seva producció és saïm i xuia. Viu

a n'el Japó, a la Xina i a Siam.

Raça Cèltica (*Sus Cèlticus*). Aquesta raça que habita l'Anglaterra, la França i casi tota l'Espanya (*Cerdo jaro*) té com a caràcters específics els següents: el cap ample i el front pla, els suprenassals molt llargs que fan amb el frontal un angle obtús entrant donant així a la cara, una forma característica, les orelles amples i pendules tapant casi els ulls, el coll llarg i prim, les cames llargues i la coua caiguda. Com d'aquests caràcters se pot deduir, la seva producció és carn magre; casi tots els individus d'aquesta raça són de color blanc groguenc amb una retxa o faixa negra transversal a les espatles.

Raça Ibèrica (*Sus Ibèricus*). És la que més importància pràctica té per nosaltres ja que dins ella estan compreses totes les subraçes que se crien a Espanya i particularment a Mallorca i els caràcters que la distingeixen de les altres són: el cap estret, llarg i fi, el front deprimit al centre, les orelles petites dirigides obliquament per

envant, la coua caiguda verticalment i les extremitats no molt llargues. Com d'aquest caràcter se pot deduir, és un terme mig entre l'Assiàtica i la Cèltica i per tant la seva aptitud i producció és mixta, donant carn magre, saïm i xuia. Les subraçes principals són, la Balear, Extremenya, Espanyola, Portuguesa, Austro-Hongaresa i Grega Napolitana.

Aquestes tres raçes que havem estudiat són els tres tipus com podriem dir, nets i purs, però, com el porc des de temps molt primitiu ja ha sigut objecte d'explotació per part de l'home i aquest unes vegades per tractar de millorar i altres per pures conveniències pròximes ha anat creuant exemplars de diferents raçes obtenint així individus amb caràcters d'una i altra raça, i ademès, ell mateix, per raons de medi, ha anat adaptant-se; per això, a n'el dia se pot dir que no se troba cap exemplar amb tots els caràcters que abans havem descrit sino, sempre conservant-ne qualgun, en t'ens de més exaltats i altres de nous.

X

A un errat de contes

Perquè estalviau D. Minim
¿Qu'és tant d'afany de gordar?
¿Teniu por de gastar massa
O un gran desig d'augmentar?

Entrau en rahó mon amo
Les coses heu d'ordenar
Si sabeu lo que vos entra
Sabreu que poden gastar.

Dividiu les vostres rendes,
D'elles feis-ne quatre parts
I a cada ú lo que pertoca
Donau sense escatimar.

El deu per cent an els pobres,
Als germans necessitats,
I per fer dir qualca Missa
A vostres avantpassats.

El trenta pèr fer millores
I augmentar vostre caudal,
El deu pel Rei i la sala
I refer lo mal desat.

Amb los cinquanta que resten
Viureu amb comoditat

Na Maria Ginard Esteve

morí cristianament el dia 27 passat a l'edat de 71 anys, haguent rebuts els Sants Sagraments.

(A. C. S.)

Els qui la ploreu: sos fills Juan, Cristòfol, Andreu i Sor Juana del Salvador Ferrer Ginard, germans germans polítics i demés parents al fer a sebre a tots els seus amics i coneguts pérdua tan gran, les pregunten vulguin

tenirla present en las seves oracions.

(A. E. R. I. P. A.)

Pollastres i golosines
Poreu menjar tot sol any.

Poreu rossegà automòvil
Poreu ben vestí i calça
Poreu fer qualca viatge
I guarnir vostre palau.

Si el deu per cent repartisseu
Que d'obres de caritat!
Poreu pagar didatges
Aidà a viudes amb infants.

Fer viure dins la decenci
molts de pobres vergonyants
Fundà escoles amb bons mestres
Pel jovent encaminar.

Donar per la bona Prensà
Sa cosa més important
Ingressà a les conferències
I l'Església reparar.

Donareu vostres despulles
La roba de fa tres anys,
Així vestireu de moda
I els pobres aniràn tapats.

No guardeu si se pot perdre
Res que s'hagi de menjar
Feis obsequi als amics vostres
An els parents i veinats.

Pagau be a vostre servici
Als jornalers i criats
I encara una propineta
Afegireu al jornal.

I així vos veureu dels pobres
Ben volgut i respectat

I al cridarne un o s'altre
Serpentes se donaràn.

Quant vos demanin llimosna
Jamai heu de remugar
Heu de ferlos cara alegre
Heu d'aixamplar be la ma.

I encara donareu gracies
A Déu qu'el vos ha enviat
Que quant a vos el presenta
Es obsequi que vos fa.

Vos direu qu'és donar massa
Que un dia vos pot faltar.
El que te virtut i ordre
No fa bancarrota mai.

Les vostres rendes D. Minim
Ningú les discutirà
Que lo que el sol il·lumina
Es difícil d'amagar.

Si ho llevau a qui pertoca
I ho posau a l'augmentar
L'hereu tendrà la gananci
Mes vos els perjuís i danys.

Espargint en luxe i festes
Lo que haju vos augmentat
Lluent serà el seu pelatje
Mes vos partireu pelat.

CLARA

Qui en te la culpa?...

Amb aquesta interrogant acabem la noticia en la qual donavem

compta en el nombre passat de l'accident ocorregut davant el Cine de la carretera nova. La falta de lloc ens impedi fer el degut comentari i com que hem sabut que qualcú ha cregut veure una alussió en les nostres paraules, ens apressam a exposar el nostre judici.

Els principals culpables són els pares. Sobre d'ells pesa la delicada missió de educar els seus fills i no podem capir com hi ha una ignorància tan grossa en aquesta materia de la qual dependeix el pervenir de la nostra joventut.

No hi val que se donin ordres per l'autoritat de que els menors no poden anar pel carrer a certes hores, que l'importa a la autoritat? Per ventura ella estima més la joventut que els propis pares?

L'obra dels nins, tan estimats com són, que tota la setmana pesa damunt ells el rigor del treball manat pels seus superiors, faltant a totes les lleis divines i humanes i que llavors, els dissabtes i diumenges no hagin de poder anar abandonats pels carrers i plaçes de la vila, a qualsevol hora, molestant els veinats i jugant d'amagat els quatre dobbers que les han dat o han robat durant la setmanal

No són extranys a l'abandó actual de la nostra joventut totes aquelles persones que per la posició privilegiada que Déu els ha donat, venen obligats moralment a procurar l'edu-

cació del poble i que fa molts anys estam mans aplegades davant els problemes que cada dia plantetja una qüestió tan delicada.

Com poden conduir els fills uns pares que no han conegut ni l'escola, ni la religió i que han tengut com a únic element de formació, la preocupació constant del viure?

No és hora de que s'acabi aquest estat de coses?

Poc podrà fer l'autoritat si no troba l'ajut d'aquells elements.

Si prevenir és millor que curar, com diu una màxima mèdica, fessem tots un acte de contrició i ap'iquem amb urgència mesures de previssió. Eduquem la nostre joventut.

VIDA SPORTIVA

CICLISME

El passat dimecres dia 18 embarcà a Palma, camí de Valencia el nostre ja notable corredor en Bartomeu Flaquer, contractat per varies empreses de Velòdroms d'aquella província.

El dia de l'arribada, que fou el 19 festa del Corpus Cristi va pendre part en una reunió ciclista qu'es celebrà en la pista de Poble Llarga obtenguent bona classificació.

A una carrera de velocitat va esser per ell el tercer lloc arribant-li davant tant sols, n'Ibañez campió d'aquella regió i el gran corredor Nicolau tan admirat pels nostres públics, entrant a la meta després d'ell els no manco notables Puchades, Furió, Pintoret etc.

Seguidament es va correr una carrera individual d'hora i mitja en la qual obtengué el tercer puesto a davant en Puchades, Ibañez Escujest etc.

El diumenge següent dia 29 va correr juntament amb en Nicolau una carrera de 2 hores a la "Americana" amb puntuació cada 10 minuts, guanyant el primer premi després d'una lluita heròica i en mig d'un entusiasme aplaudiment d'el públic, qu'els va obligà a donar la volta d'honor, essent després obsequiats amb dos vistosos ramells de flors per dues garrides joves.

No cal demanarli res mes al nostre Flaquer; si segueix així, sens dubte al mateix temps que s'enrrol·larà de gloriosa diadema haurà deixat el nom del nostre ciclisme a l'altura corresponent imitant l'exemple que li deixaren els seus gloriosos antecessors i companys com en Bover, Simo, Oliver, Nicolau, tots ells brillants figures del ciclisme Espanyol.

Ahir havia de correr una altre "Americana," el resultat de la qual, no sabem encara, però ho anunciaren en el proxím nombre, així com en els

vinents anirem donant detalls de sa actuació en terres Llevantines.

Conferència a la «Casa de España» de Roma.

Per iniciativa del Comité de la «Casa de España» el R. P. Rafel Ginard Buaça T. O. R., el dissapte passat vigília de la solemne canonització de la nova Santa espanyola ha donat una conferència sobre el tema «Mallorca i Santa Catalina Thomàs». El celebre escriptor Mallorquí, recentment lloretjat en els Jocs Florals de Barcelona feu un brillant parlament sobre les condicions naturals de l'illa i el caràcter de la Santa, recullint grans aplaudiments. L'orador va esser presentat pel R. P. Saturnino Lopez O. S. A. i Vice-president de la "Casa de España".

La conferència a la qual, hi va assistir nombrosíssima la colonia espanyola i els peregrins venguts a Roma per la canonització, era presidida per el Sr. Miranda, el qual representa va l'Ambaixador d'Espanya aprop la Santa Seu.

Acabada la conferència els peregrins i socis de la "Casa de España" se reuniren al palau de España per assistir a la solemne recepció que se donava amb honor dels Prelats i peregrins espanyols.

(De "L'Osservatore Romano".)

PUBLICACIONS

A la recerca d'un rei... el llibre de Leonardon suara editat per l'Editorial Poliglota de Barcelona és el llibre que vos farà conèixer i reviurer una de les èpoques més turbulentes de la nostra historia.

Es d'una gran actualitat per la semblansa entre els esdeveniments i realitats d'avui amb els de l'època en que fou escrit, inspirat en l'acció personal del general Prim dins la vida espanyola de 1845 a 1870.

— Els que no saben estimar es la novel·la que acaba de publicar Editorial Poliglota en la seua «Col·lecció Blava» traduïda per Domenec de Bellmunt.

En les novel·les d'aquesta col·lecció trobaràn les nostres joventes un element de lectura viva i honesta que les farà passar estones agradabilíssimes.

DE CA NOSTRA

— Hem entrat dins un estiu furiós, els dies se presenten clars, però el xaloc domina l'ambient i fa una xafagor

insoporable. El termòmetre marca de 32 a 33 graus al sol.

— A pesar de tanta d'aigua com hem tengut durant l'any i de la sanitat dels sembrats, la cullita no satisfà als agricultors. De les faves no se queixen, en general son bones, però, els cereals han mort malament i han granat en males condicions. En el segar les troben geugers, lo qual fa pensar que damunt l'era els caramulls seran petits. Tot just se comença a batre, així es que no podem donar cap resultat cert.

Se sembren molts de moniatos, cultiu que va augmentant de cada any.

A Sa Colonia comensen a madurar figues flors.

— El passat dia 27, després de llarga malaltia sufrida amb resignació exemplar entregà l'ànima a Déu a l'edat de 71 anys la mestressa Maria Ginard Esteva mare del nostre bon amic N' Andreu Ferrer, mestre, ex director d'aquest periòdic. A. C. S.

Model de mares i esposes, deixa a sa familia amb un gran desconsol, compartit per les seues nombroses amistats, les quals així ho demostraren assistint al enterro i als funerals.

Rebi la seua familia i d'una manera especial el seu fill Andreu la nostra més sincera condolència.

— Els estiuetjants comensen a desfilar cap a les plages de la comarca i els de fora van arribant a la nostra vila.

Se troben entre nosaltres la familia Blanes Tolosa, la viuda de Pou i familia, mossen Llorenç Lliteres, major-dom del Seminari i la familia Blanes Boisen.

— De Montivideu han arribat els novells esposos Srs. Mateu Sancho i Agustina Barrios.

— De Roma i missions de Teixas ha arribat el Rvt. P. Mateu Amorós T. O. R.

— El Rvt. Sr. Rector que va anar a Roma per assistir a les festes de la Canonització de la Beata, se troba altre vegade entre nosaltres.

— Han passat uns dies a Barcelona els Metges Srs. Rafel Q. Blanes, Rafel i Sebastià Blanes.

— Hem tengut la satisfacció de saludar al nostre distingit col·laborador Sr. Josep Sureda Blanes, el qual passarà l'estiu a Cala-ratjada amb sa familia.

— Per Barcelona va sortir dies passats el Sr. Antoni Esteva de Son Terrassa per sofrir una sencilla operació a la clínica del Dr. Secanella. Li desitjam un feliç resultat.

— Ha sortit per Moulhouse, En Llorenç Mas Mora amb el seu fill Antoni.

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Provaule, és deliciosa.

GASSEUSES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANDO. Artá

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen LUNCHS amb
prontitut i perfecció

GRAN COLMADO L'ESPERANÇA

P. DEL MARXANDO 3.- ARTA

JAUME PICO (A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguretat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38.
Artá: Palma n.º 3.

Automòvils de lloguer DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Tenen servici combinat amb el
Ferrocarri.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convinguts.

Carré A. Blanes, n.º 41. } ARTA.

Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU

de Bartomeu Esteva

Sucessor de Miquel Roca Castell

A sa botiga hi trobareu sempre: panes, panets, galletes, bescuits, rollets, i tota clasa de pasticeria.

Se serveix a domicili.

Netedat, prontitut i economia

C. de Palma 3 bis. ARTA

NAUMAN

MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fábrica para dichas máquinas mas grande del continente.

(MARCA ALEMANA)

Depositarío exclusivo en ARTA

CAN GANANSI

ALMACENES MATONS

— DE —

RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NÚM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrería para Señora y Caballero

Artículos y novedades para vestir de todas clases.

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA, CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADORES; ANELLES. PLANS I CONSULTES.

CONSELL - MALLORCA

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y
— VICEVERSA DE —

ANTONI GILI (a) Comuna
SERVICI DIARI EN PRONTITUT I
ECONOMIA DE PREUS
ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIO:

Palma -- Banch de S'oli, 24
Artá--Can Comuna Centro

== Panaderia Moderna ==

DE

JUAN MATEMALES

Diariament elabora: pa, panets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I
ECONOMIA

Carré del Sol, 2. Artá

Rafel Sastre (a) Vergé

PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

FONDA "LAS PALMERAS"

PIASSA MAJOR, 20 i 21 (PALMA)

NOVA DIRECCIÓ

A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i econòmic—
Menú exquisit i abundant—Ha-
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS

i tota classe de pastes alimentícies d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

Gran GRAIX
GERMANS SARD

AUTOS DE LLOGUER DISPONIBLES A TOTA HORA

C. ANTONI BLANES, 41. -- ARTA